

Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности
Сенату Универзитета уметности у Београду

ИЗВЕШТАЈ
о јавној уметничкој презентацији и писаном делу
докторског уметничког пројекта

На седници Наставно-уметничко-научног већа Факултета музичке уметности у Београду, одржаној 11. септембра 2023. године, именована је Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта под насловом *Особености музичког израза Шопена и њихова специфична улога у приступу интерпретацији одабраних клавирских комада* кандидаткиње Јелене Зидарић у саставу: мр Александар Сердар, редовни професор, председник комисије, мр Бранко Пенчић, редовни професор, ментор, др Соња Маринковић, редовни професор, коментор, мр Марија Ђукић, редовни професор и др ум. Биљана Горуновић, редовни професор Академије уметности Универзитета у Новом Саду. На основу увида у докторски уметнички пројекат кандидаткиње подносимо Извештај који садржи податке о хронологији, биографију кандидаткиње, анализу докторског уметничког пројекта – јавне уметничке презентације и писаног рада, критички осврт и оцену рецензената и закључак Комисије.

ХРОНОЛОГИЈА ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА

ЈЕЛЕНА ЗИДАРИЋ пријавила је тему 01-1253/2-22 од 10. јуна 2022. године докторског уметничког пројекта под називом: „Особености музичког израза Фредерика Шопена и њихова специфична улога у приступу интерпретацији одабраних клавирских комада (мазурке оп. 6 и оп. 56; ноктурна оп. 55 и оп. 62; емпромптији оп. 29, 36, 51 и 66 и прелиди оп. постх.)“.

На предлог Катедре Веће Факултета на седници од 8. јуна 2022. године донело је одлуку бр. 01-1253/22 од 10. јуна 2022. године о именовању Комисије за оцену предлога докторског уметничког пројекта , у саставу:

мр Бранко Пенчић, редовни професор ФМУ,
др ум. Биљана Горуновић, редовни професор Академије уметности у Новом Саду и
др Соња Маринковић, председник Комисије, редовни професор ФМУ

Веће Факултета на седници од године донело је одлуку бр. 01-1997/22 од 5. октобра 2022. године о усвајању позитивног Извештаја бр. 01-1962/2-22 од 4. октобра 2022. године Комисије за оцену предлога докторског уметничког пројекта и одобравању теме докторског уметничког пројекта под називом: „Особености музичког

израза Фредерика Шопена и њихова специфична улога у приступу интерпретацији одабраних клавирских комада“.

Сенат Универзитета уметности у Београду на седници од 30. јуна 2016. године донео је одлуку бр. 7/433 од 3. новембра 2022. године (бр. 01-2340/22 од 4.11.2022. године) о одобравању рада на реализацији докторског уметничког пројекта. За ментора докторског уметничког пројекта именован је мр Бранко Пенчић, редовни професор, а за коментора др Соња Маринковић, редовни професор.

На основу обавештења ментора бр. 01-1606/23 од 11. септембра 2023. године и предлога Катедре за клавир бр. 01-1606/2-23 од 11. септембра 2023. године, Веће Факултета на седници одржаној 13. септембра 2023. године донело је одлуку бр. 01-1718/23 од 18. септембра 2023. године о именовању Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта **ЈЕЛЕНЕ ЗИДАРИЋ** под називом: *„Особености музичког израза Фредерика Шопена и њихова специфична улога у приступу интерпретацији одабраних клавирских комада“* у саставу:

мр Александар Сердар, редовни професор, председник Комисије,
мр Бранко Пенчић, редовни професор, ментор,
др Соња Маринковић, редовни професор, коментор,
мр Марија Ђукић, редовни професор,
др ум. Биљана Горуновић, редовни професор Академије уметности у Новом Саду.

БИОГРАФИЈА

ЈЕЛЕНА ЗИДАРИЋ (1995) је основно и средње музичко образовање завршила у Музичкој школи „Михаило Вукдраговић“ у Шапцу, као ђак генерације. Основне, мастер и специјалистичке академске студије клавира на Факултету музичке уметности у Београду завршила је 2016, 2017. и 2018. године у класи редовног професора мр Бранка Пенчића, са највишим оценама. Добитник је стипендије Фонда за младе таленте Републике Србије. 2018. године завршила је уметничко усавршавање на Музичкој академији у Загребу у класи редовног професора Рубена Далибалтајана. 2019. године наставља усавршавање у истој класи у Бреши и уписује докторске академске студије на ФМУ у Београду, у класи професора мр Бранка Пенчића.

У току досадашњег школовања освојила је бројне награде на домаћим и међународним такмичењима од којих су најзначајнија: Републичко такмичење ученика музичких и балетских школа (прва награда 2005. и 2007. године), Фестивал музичких и балетских школа Србије (2005. и 2007. победник категорије), Интернационално такмичење „Даворин Јенко“ у Београду (прве награде од 2006. до 2009. и 2012. године), Међународно такмичење младих пијаниста у Шапцу (прве награде између 2003 и 2010. године, а победник категорије 2007. и 2011. године), XI међународни пијанистички конкурс *Николај Рубинштајн* и XII међународни пијанистички конкурс *Александар Скрјабин* у Паризу (2012. године, друге награде), лауреат Е категорије на такмичењу „Даворин Јенко“ у клавирском дуу 2019. године.

Наступала је на концертима, фестивалима и интернационалним такмичењима у салама у иностранству и широм Србије: у Паризу, Риму, Радовљици, Бреши, Загребу, Макарској, Београду (Велика дворана Коларчеве задужбине 2017. године, Галерија САНУ – 2007, 2008, 2012, 2016, 2017, 2019. и 2021. године; Народна библиотека Србије, Гварнеријус – Центар лепих уметности Јована Колунције, Руски дом, СКЦ, Велика сала ФМУ, музичке школе „Станковић“, „Славенски“, „Мокрањац“, „Бинички“ и „Коњовић“), Панчеву, Сремској Митровици (МШ „Петар Кранчевић“, Музеј Срем и Галерија „Лазар Возаревић“), Шапцу (МШ „Михаило Вукдраговић“, Јеврејски музеј, Шабачка библиотека), Лазаревцу, Зрењанину итд.

Похађала је семинаре Јурија Кота, Александре Романић, Светлане Богино, Владимира Огаркова, Арбо Валдме, Игора Ласка, Јевгенија Стародубчева, Наталије Трул, Сергеја Сенкова, Рубена Далибалтајана, Јулије Губаидулине итд.

Ради као наставник клавира у средњој музичкој школи „Михаило Вукдраговић“ у Шапцу од 2016. године. Из њене класе ученици су до сада освојили бројне награде како на домаћим тако и интернационалним такмичењима. Активно свира у клавирском дуу са Милицом Зидарић.

Списак изведених дела, односно јавних наступа:

Ј. С. Бах

Партита BWV 826 у це-молу

Токата BWV 914 у е-молу

Прелудијум и fuga бр. 6 у де-молу, ДТК 1

Прелудијум и fuga у ге-молу, ДТК 1

Прелудијум и fuga у Ха-дуру, ДТК 1

Прелудијум и fuga у гис-молу, ДТК 1

Прелудијум и fuga у фис-молу, ДТК 2

Прелудијум и fuga у а-молу, ДТК 2

Бах-Бузони

Оргуљски прелудијум BWV 639 у еф-молу

Оргуљски прелудијум BWV 645 у Ес-дуру

Ј. Ф. Хендл

Свита HWV 432 у ге-молу

Д. Скарлати

Сонате К. 141 у де-молу, К. 149 у а-молу, К. 466 у еф-молу, К. 8 у ге-молу, К. 403 у Е-дуру

Ј. Хајдн

Сонате Ноб. XVI/4 у Де-дуру, Ноб. XVI/20 у це-молу, Ноб. XVI/23 у Еф-дуру, Ноб. XVI/24 у Де-дуру, Ноб. XVI/41 у Бе-дуру

В. А. Моцарт

Сонате К. 284 у Де-дуру, К. 310 у а-молу, К. 570 у Бе-дуру, Еф-дуру KB 497 четвороручно

Л. в. Бетовен

Сонате оп. 2 бр. 2 у А-дуру, оп. 27 бр. 1 у Ес-дуру, оп. 31 бр. 1 у Ге-дуру, оп. 78 бр. 24 у Фис-дуру, оп. 101 у А-дуру

Ф. Шуберт

Соната D. 537 у а-молу

Ф. Шопен

Соната оп. 35 бр. 2 у бе-молу

Балада оп. 52 у еф-молу

Полонеза оп. 26 бр. 1 у цис-молу

Етиде оп. 10 бр. 4 у цис-молу и оп. 10 бр. 11 у Ес-дуру

Етиде оп. 25 бр. 1 у Ас-дуру, оп. 25 бр. 2 еф-молу. оп. 25 бр. 3 у Еф-дуру

24 прелида оп. 28, избор

Валцери оп. 70 бр. 1 у Гес-дуру и оп. 70 бр. 2 у еф-молу

Р. Шуман

Лептири, оп. 2

Фантастични комад оп. 111 бр. 2 у Ас-дуру

Слике са Истока четвороручно

Ф. Лист

Долина Оберман

Концертна етида S. 144 бр. 3 *Уздах* у Дес-дуру

Капела Виљема Тела из прве свеске *Година ходочашћа*

Жеља оп. 47 у Ге-дуру

П. И. Чајковски

12 комада из циклуса *Годишња доба*

Свита из балета “Крцко Орашчић” четвороручно

Ј. Брамс

Рапсодија оп. 79 бр. 2, ге-мол

Интермецо оп. 117 бр. 2 у бе-молу

Интермецо оп. 118 бр. 2 у А-дуру

К. Дебиси

Доктор Градус ад Парнасом L. 113 у Це-дуру

Прелид бр. 8 “Девојка ланене косе” у Гес-дуру

Мала свита четвороручно

А. Скрјабин

Соната-фантазија оп. 19 у гис-молу

24 прелида из оп. 11

Етиде оп. 8 бр. 11 у бе-молу и оп. 8 бр. 12 у дис-молу

Фантазија оп. постх. у а-молу за два клавира

С. Рахмањинов

5 комада-фантазија из оп. 3

6 музичких момената из оп. 16

8 етида-слика из оп. 33

Етида-слика оп. 39 бр. 2 у а-молу и оп. 39 бр. 8 у де-молу

Прелид оп. 32 бр. 12 у гис-молу

Свита за два клавира оп. 5

6 комада из оп. 11 четвороручно

Н. Метнер

Бајка оп. 20 бр. 1 у бе-молу

М. Равел

Сонатина

Моја мајка гуска четвороручно

С. Прокофјев

Пећа и вук транскрипција четвороручно

Е. Лекуона

Малагења

В. Мокрањац

Етида бр. 4 у бе-молу

АНАЛИЗА ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА – ЈАВНЕ УМЕТНИЧКЕ ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ И ПИСАНОГ РАДА

Јавно извођење докторског уметничког пројекта

Јавно извођење докторског уметничког пројекта било је 5. октобра 2023. године у 17 часова у Музичкој галерији Задужбине Илије М. Коларца.

Програм завршног докторског реситала:

Мазурке оп. 6

Бр. 1 у фис-молу; бр. 2 у цис-молу; бр. 3 *Vivace* у Е-дуру; бр. 4 *Presto, ma non troppo* у ес-молу

Мазурке оп. 56

Бр. 1 *Allegro ma non tanto* у цис-молу; бр. 2 *Vivace* у Це-дуру; бр. 3 *Moderato* у це-молу

Ноктурна оп. 55

Бр. 1 *Andante* у еф-молу; бр. 2 *Lento sostenuto* у Ес-дуру

4 емпромтија

Оп. 29 *Allegro assai, quasi Presto* у Ас-дуру; оп. 36 *Andantino* у Фис-дуру; оп. 51 *Vivace* у Гес-дуру; оп. 66 фантазија-емпромти *Allegro agitato* у цис-молу

Прелиди оп. постх.

В. 86 *Presto con leggerezza* у Ас-дуру; Оп. постх. 45 *Sostenuto* у цис-молу; бр. 27 у ес-молу

Ноктурна оп. 62 13'31''

Бр. 1 *Andante* у Ха-дуру; бр. 2 *Lento* у Е-дуру

Предмет докторског уметничког пројекта је свеобухватно истраживање, разумевање, анализа и интерпретација одабраних композиција Фредерика Шопена. Програм укључује избор мазурки, ноктурна, емпромтија и прелида, дакле различитих жанрова Шопенове клавирске музике. Опредељујући се за клавирску минијатуру као интерпретативни изазов Јелена Зидарић је пред себе поставила сложен задатак, који подразумева не само савладавање пијанистичких изазова сваког дела појединачно, већ и изградње логике драматуршког следа изабраних дела како би се остварила динамика њихове смене заснована на сродностима и контрастима. Циљеви овог пројекта били су вишеструки: преиспитивање извођачких, техничких и експресивних могућности и захтева које одабрана дела постављају пред пијанисту; продубљивање знања о историјском развоју клавирских комада који ће бити изведени и анализирани и идентификовање кључних изазова у погледу креирања аутентичне интерпретације одабраних дела, као и осмишљавање стратегије за њихово превазилажење. Ауторка је у истраживању пошла од две основне хипотезе. Прво, да изабране композиције представљају репрезентативна дела клавирске литературе 19. века која и данас буде интересовање пијаниста и својим готово несагледивим хоризонтом различитих тумачења и даље пружају могућност за нова читања и интерпретације. Друго, да композиторски опус великана романтизма и песника клавира, Фредерика Шопена, заузима посебно место у историји клавирске музике, јер је био не само један од најзначајнијих композитора свог времена, већ и изузетан и врло оригиналан пијаниста, један од најзаслужнијих за развој пијанистичке технике у 19. веку. Током истраживања коришћени су историјски, метод анализе садржаја и практично-извођачки.

Анализа образложења докторског уметничког пројекта (писаног рада)

Писано образложење докторског уметничког пројекта има 60 страница текста, организовано је прегледно и сврсисходно, укључује 41 аналитички урађен нотни пример и 22 напомене, претежно документарног типа, што указује да је утемељен на релевантној литератури која обухвата 15 библиографских јединица на српском и енглеском језику. Приложени су и списак коришћене дискографије и нотних издања. Текст, осим апстракта на српском и енглеском језику, увода, закључка и списка коришћене литературе има четири централна поглавља. После увода који је насловљен „Историјско позиционирање дела обухваћених докторским уметничким пројектом” у којем је дат осврт на историјски контекст и значај Шопеновог стваралаштва са посебним акцентом на делима која ће бити изведена, ауторка се у појединачним поглављима бави интерпретативним изазовима у

мазуркама, ноктурнима, емпромтијима и прелидима. Излагање је систематично, прво се представљају специфичне одлике жанра, а потом следи интерпретативна анализа, рађена минуциозно, врло лично, са огромним стрпљењем и посвећеношћу, доследно се указује на потребу брижљивог читања и разумевања композиторског текста. Прецизан опис појединачних техничких решења и сугестија за савладавање виртуозних техничких изазова посебна су драгоценост њеног аналитичког погледа и биће од користи пијанистима који се сат им изазовим сусрећу. Податак да је на провери оригиналности докторског уметничког пројекта утврђено подударње од свега 3% недвосмислено говори о његовој оригиналности и аутентичности.

КРИТИЧКИ ОСВРТ И ОЦЕНА РЕЦЕНЗЕНАТА

Кандидаткиња Јелена Зидарић свој докторски уметнички пројекат *Особености музичког израза Шопена и њихова специфична улога у приступу интерпретацији одабраних клавирских комада* посветила је истраживању интерпретативних изазова Шопенових клавирских минијатура различитих жанрова – мазурки, ноктурна, емпромтија и прелида. Одлучила се за композиторски опус великана романтизма и, како су га назвали „песника клавира”, композитора-пијанисту који је дао значајан допринос развоју клавирске технике, остварио изразито особен пијанистички стил и на иновативан начин градио различите типове клавирских минијатура. Градећи реситал од чак 18 композиција, кандидаткиња је брижљиво осмислила избор којим је зналачки представила композиторово богатство различитости у третману појединачних жанрова, брижљиво градећи контрасте и складан драматуршки лук концерта који је ишао од музичке маштовитости и разиграности мазурки раног и позног опуса, преко својеврсног лирског одморишта у ноктурнима, ка драмској кулминацији у комплексности емпромтија, те поновном смирењу у, за Шопена, типичном лирском свету прелида и ноктурна у којем се и даље одвија унутарња драма, али исказана другачијим средствима. Технички и меморијски суверена и сугестивна, Јелена Зидарић плени пажњу слушалаца како узбудљивошћу детаља интерпретације који сведоче о продубљености и промишљености сваког геста, тако и лепотом тона и богатством боја која открива у сложености пијанистичке фактуре Шопенових минијатура. Њен писани рад особене концепције својом прегледношћу и јасноћом излагања даје значајан допринос стручној литератури и биће драгоцен свим пијанистима који се окрену сличним изазовима

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Докторски уметнички пројекат кандидатиње Јелене Зидарић са темом *Особености музичког израза Шопена и њихова специфична улога у приступу интерпретацији одабраних клавирских комада* представља обухватно, оригинално и темељно истраживање одабране теме и Комисија са задовољством констатује да су јавна уметничка презентација

докторског уметничког пројекта и његов писани део дали важан допринос уметничкој области извођачких уметности – клавир, те да у потпуности одговарају захтевима докторских уметничких студија.

Комисија једногласно позитивно оцењује завршни докторски уметнички пројекат и предлаже Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности и Сенату Универзитета уметности у Београду да га прихвати и одобри његову одбрану.

Комисија:

.....
Mr Александар Сердар, редовни професор, председник комисије,

.

.....
Mr Бранко Пенчић, редовни професор, ментор,

.....
Dr Соња Маринковић, редовни професор, коментор,

.....
Mr Марија Ђукић, редовни професор и

.....
Dr ум. Биљана Горуновић, редовни професор Академије уметности Универзитета у Новом Саду